

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT-EKSAMEN NOVEMBER 2018

FISIESE WETENSKAPPE: VRAESTEL II NASIENRIGLYNE

Tyd: 3 uur 200 punte

Hierdie nasienriglyne word voorberei vir gebruik deur eksaminatore en hulpeksaminatore. Daar word van alle nasieners vereis om 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die nasienriglyne konsekwent vertolk en toegepas word tydens die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen gesprek aanknoop of korrespondensie voer oor enige nasienriglyne nie. Daar word toegegee dat verskillende menings rondom sake van beklemtoning of detail in sodanige riglyne mag voorkom. Dit is ook voor die hand liggend dat, sonder die voordeel van bywoning van 'n standaardiseringsvergadering, daar verskillende vertolkings mag wees oor die toepassing van die nasienriglyne.

VRAAG 1 MEERVOUDIGE KEUSE

1.1 B 1.2 A

1.3 B

1.4 C

1.5 C

1.6 D

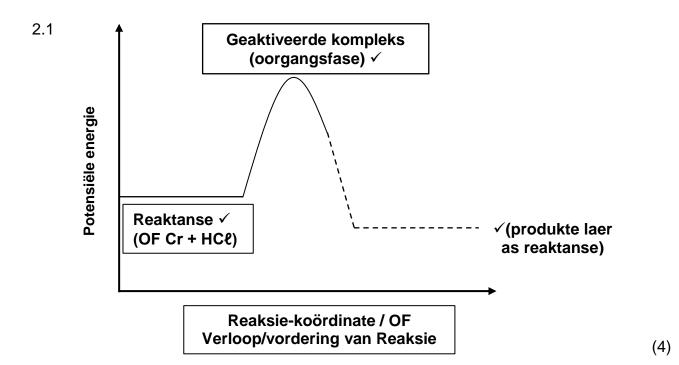
1.7 C

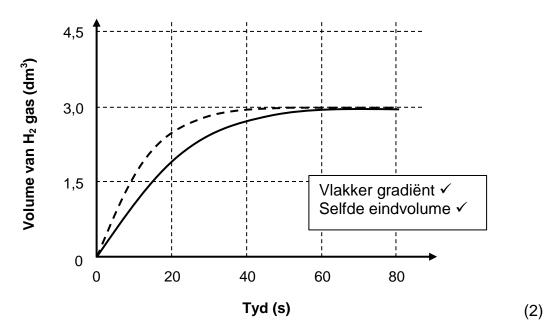
1.8 A 1.9 D

1.10 B

[20]

VRAAG 2

2.2.2 4,5 Volume van H₂ gas (dm³) 3,0 Steiler gradiënt ✓ 1,5 Eindvolume minder as 3 ✓ Eindvolume meer as 1,5 ✓ 0 0 20 40 60 80 (3)Tyd (s)

- Die reaksie kan gedoen word deur gebruik te maak van 'n ligmeter/kolorimeter/spektrofotometer (OF korrekte beskrywing van apparaat) ✓
 - wat die kleurintensiteit van die groen oplossing sal meet (✓) as 'n mate van die konsentrasie van die chroomchloried (Cr³+) (✓) (enigeen van die twee punte ✓) OF transmittansie OF absorbansie
 - by spesifieke tydsintervalle OF oor 'n periode van tyd. ✓
 OF
 - Die reaksie kan gedoen word op 'n massameter/skaal ✓
 - wat die massa H₂ (verlore)/massa-vermindering van reaksie sal meet√
 - by spesifieke tydsintervalle OF oor 'n periode van tyd. ✓
 - 'n pH-meter kan gebruik word√
 - om die verandering in pH te meet (toename) / verandering (afname)
 konsentrasie van H₃O⁺√
 - by spesifieke tydsintervalle OF oor 'n tydperk√
 OF
 - 'n Termometer kan gebruik word√

- om die verandering (toename) in temperatuur te meet√
 OF
- Relevante toerusting gebruik√
- die tyd gebruik√
- die Cr(s) om te verdwyn of die waterstof om op te hou borrel is gemeet

2.4 2.4.1
$$n = \frac{V}{V_m} \checkmark$$

$$n = \frac{3}{(22,4)} \checkmark$$

$$n = 0,134 \text{ mol } \checkmark$$
(3)

2.4.2 •
$$n_{Cr} = \frac{m}{M} \checkmark = \frac{(6,0)}{(52)} \checkmark = 0,1154 \text{ mol}$$

•
$$n_{H_2} = (0.1154) \times \frac{3}{2} \checkmark = 0.1731 \text{ mol}$$

• % Opbrengs =
$$\frac{\text{ware opbrengs}}{\text{teoretiese opbrengs}} \times 100 = \frac{(0,134)}{(0,1731)} \times 100 \checkmark$$

Alternatief:

VH₂ = 0,1731 × 22,4
= 3,877 dm³
% Opbrengs =
$$\frac{3}{3,877}$$
 × 100 ✓
= 77,37% ✓

Ken punte toe vir die volgende vaardighede:

Vergelyking n =
$$\frac{m}{M}$$
 \checkmark

Substitusie in n =
$$\frac{m}{M}$$
 \checkmark

Toepassing van molverhouding√

Vind 'n persentasie ✓

Antwoord in gebied **77,2** % tot **77,5**% ✓

2.4.3 Gemiddelde tempo =
$$\frac{\Delta V}{\Delta t} = \frac{(3-0)}{(40)} \checkmark = 0,075 \text{ dm}^3 \cdot \text{s}^{-1} \checkmark$$
 (2)

(5)

(2)

- - (Die som van die) kinetiese energie (van die reagerende deeltjies) is groter as/gelyk aan die aktiveringsenergie OF genoeg kinetiese

energie. ✓

- ('n Hoër konsentrasie beteken dat) daar 'n groter aantal deeltjies per eenheid volume is. ✓
 Dit vermeerder die aantal botsings wat per eenheid tyd plaasvind. ✓
 Dus lei dit tot 'n toename in die aantal effektiewe botsings per eenheid tyd, ✓
 wat lei tot 'n hoër reaksietempo. ✓
 In stede van per eenheid tyd, aanvaar: frekwensie OF kans van botsings/effektiewe botsings.
 (4)
- 2.7 2.7.1 Die **deel** ✓ van (ten minste een) **paar elektrone** ✓ (deur twee atome). (2)
 - 2.7.2 'n Mate van **die neiging** ✓ (van 'n atoom) om **'n bindingspaar** elektrone aan te trek.✓ (2)
 - 2.7.3 Die verkil in elektronegatiwiteit tussen waterstof en chloor is groter as nul. ✓
 - Die resultaat is 'n ongelyke deling ✓ van elektrone, ✓ dus 'n polêr kovalente binding OF elektrone ✓ spandeer meer tyd op een atoom as 'n ander. ✓

(Indien die gedeeltelike positiewe en negatiewe pole wat geskep word, genoem word, kan net een punt toegeken word)

(3) **[35]**

3.1	5 minu	te√ (Aanvaar enige iets tussen 5 en 6 minute)	
3.2	Aanvaa	→ 2SO ₂ + O ₂ ✓ (terugwaartse reaksie gekies) ✓ (of korrek geskryf) ar 2SO ₂ + O ₂ ← 2SO ₃ dubbele pyltjie)	(2)
3.3	OF kor	er 'n eksterne spanning (stress) (verandering in druk, temperatuur nsentrasie) toegepas word op 'n sisteem in chemiese ewewig , ✓ sal ewigspunt so verander dat dit die spanning (stress) teenwerk . ✓	(2)
3.4	Le dieDaa ome	ess/spanning: toename in konsentrasie van O ₂ Châtelier se beginsel voorspel dat die sisteem so sal reageer om konsentrasie van die O ₂ te verminder (✓) arom, word die voorwaartse reaksie (aanvanklik) bevoordeel✓ dat dit O ₂ opgebruik (✓) dit verminder die hoeveelheid SO ₂ ✓	(3)
3.5	3.5.1	Voorwaarts✓	(1)
	3.5.2	Eksotermies✓✓	(2)
3.6	3.6.1	Al die konsentrasies neem af \checkmark (omdat $c = \frac{n}{v}$ en V toegeneem het).	(1)
	3.6.2	• Van die tempo van reaksies sien ons dat die tempo van die voorwaartse reaksie eweredig is aan die derde mag van die konsentrasie (OF voorwaartse tempo $\alpha \frac{1}{V^3}$) \checkmark terwyl die tempo van die terugwaartse reaksie eweredig is aan die kwadraat van die konsentrasie (OF terugwaartse tempo $\alpha \frac{1}{V^2}$) \checkmark .	
		 die konsentrasie (OF terugwaartse tempo α √V²) √. Daarom het die verandering in druk (OF volume) 'n groter effek 	
		op die voorwaartse reaksietempo as die terugwaartse tempo.	(2) [14]

4.1 Neem toe
$$\checkmark\checkmark$$
 (2)

4.3 Word groen
$$\checkmark\checkmark$$
 (2)

4.4 4.4.1
$$(K_c =) - \frac{\left[CuC\ell_4^{2-}\right]}{\left[Cu(H_2O)_6^{2+}\right]\left[C\ell^{-}\right]^4} \checkmark \text{(bo)} \checkmark \text{(onder)}$$

(-1 vir ronde hakies)

Geen punte vir omgekeerde)

4.4.2 Konsentrasies:

Reaksie	$Cu(H_2O)_6^{2+}$ +	4Cℓ ⁻	⇒ CuCℓ ₄ ²⁻	+	6H ₂ O
Aanvanklike konsentrasie	0	0	2 √		
Verandering in konsentrasie	+1,1 ✓	(+4,4	-1,1)	✓	
Ewewigs- konsentrasie	1,1	(4,4	0,9) 🗸		

OF

Mol:

Reaksie	$Cu(H_2O)_6^{2+}$ +	4Cℓ ⁻	⇒ CuCℓ₄²⁻	+	6H ₂ O
Aanvanklike mol	0	0	4		
Verandering in mol	+2,2 ✓	(+8,8	-2,2)	✓	
Mol by ewewig	2,2	(8,8)	1,8) 🗸		
Ewewigs- konsentrasie	1,1	4,4	0,9	√ (÷2)	

$$K_{c} = \frac{\left[CuC\ell_{4}^{2-}\right]}{\left[Cu(H_{2}O)_{6}^{2+}\right]\left[C\ell^{-}\right]^{4}}$$

$$K_c = \frac{(0.9)}{(1.1)(4.4)^4} \checkmark \text{ (substitusie van konsentrasies)}$$

$$K_c = 2,18 \times 10^{-3} \checkmark$$

Ken punte toe vir die volgende vaardighede:

Vind die verandering in $Cu(H_2O)_6^{2+}$ (OF 1,1 OF 2,2) \checkmark

Toepassing van die molverhouding om BEIDE die veranderinge te vind in $C\ell^-$ en $CuC\ell_{_4}{}^{2-}\checkmark$

Vind die ewewigs-hoeveelheid/konsentrasie van BEIDE C ℓ^- en CuC $\ell_{_4}^{^{2-}}$ \checkmark

Deel deur volume ✓

Vervang konsentrasies ✓

Antwoord ✓

(6)

(2)

- 5.1 'n Protonontvanger. ✓ (1)
- 5.2 Dit **dissosieer** ✓ (byna) **volledig** ✓ (in water/oplossing). (2)
- 5.3 KOH ✓ (OF LiOH/RbOH/CsOH/Ba(OH)₂/Sr(OH)₂ OF enige groep 1 oksied) (1)

$$(H2O)$$
5.4 NaOH \rightarrow Na⁺ \checkmark + OH⁻ \checkmark (2)

- 5.5 Die **NaOH** oplossing is meer geleidend. ✓
 - NaOH is sterk ✓ terwyl butanoësuur swak is (OF NaOH dissosieer volledig, terwyl butanoësuur slegs gedeeltelik ioniseer)
 - Dit vorm meer ✓ ione ✓ (OF hoër konsentrasie ione) in oplossing (by gelyke konsentrasies).

- 5.7 metiel ✓ propanoaat ✓ OF etieletanoaat OF propielmetanoaat (–1 vir geen spasie)
 - $\begin{array}{lll} \text{OF but-1-een} \checkmark -1,1-\text{diol} \checkmark & \text{OF but-1-een-1,2-diol} \\ \text{OF but-1-een-1,3-diol} & \text{OF but-1-een-1,4-diol} \\ \text{OF but-1-een-2,3-diol} & \text{OF but-1-een-2,4-diol} \\ \text{OF but-1-een-3,3-diol} & \text{OF but-1-een-3,4-diol} \\ \end{array}$
 - OF but-1-een-4,4-diol
 - OF but-2-een-1,1-diol OF but-2-een-1,2-diol OF but-2-een-1,4-diol
 - OF but-2-een-2,3-diol

eendiole NIE moontlik NIE:

but-1-een-2,2-diol

but-2-een-2,2-diol

but-2-een-2,4-diol

but-2-een-3.3-diol

but-2-een-3,4-diol

but-2-een-4,4-diol

(geen punte toegeken indien nie 'n ester OF eendiol nie)

(-1 vir punktuasie foute)

Aanvaar posisie getal aan die begin, d.i. 1–buten(e)–1,3–diol (2)

[14]

6.1	Neem t	oe ✓	(1)
6.2	(10^{-14})	$K_{w} = [H_{3}O^{+}][OH^{-}] \checkmark$ $\checkmark = (6,31 \times 10^{-5}) \checkmark [OH^{-}]$ $= 1,58 \times 10^{-10} \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3} \checkmark$	(4)
6.3	6.3.1	Die punt waar 'n suur en basis gereageer het ✓ sodat nie een van die twee in oormaat is nie (OF presies volgens die mol ratio) ✓	(2)
	6.3.2	n _{suur} = 0,0165 mol ✓	(1)
	6.3.3	$V_{\text{suur}} = \frac{n}{c} = \frac{0.0165}{0.21} \checkmark \text{(substitusie)} \checkmark \text{(korrekte konsentrasie gebruik)}$ $V_{\text{suur}} = 0.07857 \text{ dm}^3 \checkmark$ $V_{\text{suur}} = 78,57 \text{ cm}^3 \checkmark$ (Aan beide antwoorde word punte toegeken slegs as cm³ antwoord gegee word.)	(4)
6.4	6.4.1	'n Reaksie met water ✓ waar water self ontbind word . ✓	(2)
	6.4.2	Daar is 'n toename ✓ in konsentrasie OH ⁻ . ✓ (OH ⁻ ione word geproduseer – slegs een punt) OF Die produksie van OH ⁻ ione ✓ het tot gevolg 'n afname in die konsentrasie van H₃O ⁺ ✓ (as gevolg van die ewewig van H ₃ O ⁺ en OH ⁻ ione in water wat versteur word)	(2)
6.5	pH ionewat bas (OF	bepaal word deur beide die sterkte en konsentrasie van die	(3) [19]

7.1	7.1.1	Die stof wat elektrone opneem/ontvang/verkry ✓ OF 'n stof wat oksidasie laat gebeur terwyl dit self gereduseer word.	(1)		
	7.1.2	 Cℓ₂ is 'n sterker oksideermiddel (as Ni²+). ✓ Daarom is die kanse groter dat Cℓ₂ gereduseer sal word. (OF aanvaar/verkry/ontvang elektrone) ✓ 	(2)		
7.2	7.2.1	Die elektrode ✓ waar oksidasie plaasvind. ✓ (die eerste punt kan nie gegee word tensy die tweede gegee is nie)	(2)		
	7.2.2	Ni OF nikkel ✓			
7.3	Pt OF platinum ✓				
7.4	Ni Ni $^{2+}$ (1 mol·dm $^{-3}$) C ℓ_2 (1 atm) C ℓ^- (1 mol·dm $^{-3}$) Pt by 25 °C				
	Redul Pt ele word a	asie halfsel ✓ ksie halfsel ✓ ktrode (Hoef nie reg geplaas te word na Cℓ⁻ nie, dit moet net getoon aan die chloor-kant van die notasie) ✓ ande ✓ ✓ (trek 1 punt af vir elke fout)	(5)		
7.5	7.5.1	$Ni \rightarrow Ni^{2+} + 2e^{-} \checkmark \checkmark$ (-1 vir dubbele pyltjie)	(2)		
	7.5.2	 Die Ni elektrode korrodeer (verloor massa). ✓ (moenie oplos of oksideer aanvaar nie) Die groen kleur van die Ni²⁺ elektroliet raak meer intens/verdonker. ✓ 	(2)		
	7.5.3	Om die stroombaan te voltooi OF om die halfselle te skei ✓	(1)		
	7.5.4	 Ni²+ ione word geproduseer in die halfsel. (✓) Anione gaan die elektroliet binne vanaf die soutbrug (✓) en Ni²+ katione verlaat die elektroliet (na die soutbrug). (✓) [Aan enige twee van die punte hierbo kan punte toegeken word.] 	(2)		
7.6	Neem	toe ✓✓	(2) [21]		

Kandidate sal vir die hele vraag net een keer gepenaliseer word vir verkeerde gebruik van terminologie van ione, d.i. fluoorione of suurstofione

- 8.1 Dit is lig. \checkmark (1)
- 8.2 Dit beskerm homself van korrosie (roes) ✓ (OF dit korrodeer (roes) nie maklik nie)(1)
- 8.3 Anode ✓ (1)
- $8.4 \qquad A\ell^{3+} + 3e^{-} \rightarrow A\ell \checkmark \checkmark \tag{2}$
- 8.5 8.5.1 Minder energie (OF elektrisiteit) word gebruik om die elektroliet te smelt. ✓
 - Dit spaar geld (koste is minder). √
 - 8.5.2 Die kreoliet (OF F⁻ ione) word geëlektroliseer / ontbind. ✓
 - Dit produseer perfluorokoolstowwe OF PFC's OF kweekhuisgasse OF toksiese gasse OF F₂. ✓
 OF kreoliet (of F¯) is self toksies/skadelik vir die omgewing. (slegs 1 punt)
- 8.6 O₂ word geproduseer (by die anode). ✓
 - Dit reageer met die koolstof-elektrode (en produseer CO₂), wat veroorsaak dat die elektrode korrodeer (OF die koolstof-anode word aanhoudend geoksideer) ✓
 - $C + O_2 \rightarrow CO_2 \checkmark \checkmark OF 2O^{2-} + C \rightarrow CO_2 + 4e^- OF 2O^{2-} \rightarrow O_2 + 4e^-$ (as $2O^{2-} \rightarrow O_2 + 4e^-$ net 1 punt) (4)
- 8.7 Om die aluminiumoksied te smelt, moet baie ✓ sterk ✓ ioniese (elektrostatiese) kragte/bindings ✓ gebreek/oorkom word, wat baie energie benodig ✓ (om die ione te skei van die kristalrooster). (4)
- 8.8 8.8.1 AlC l_3 + 3 \checkmark Na \rightarrow Al + 3 \checkmark NaCl Aanvaar ander veelvoude solank dit steeds gebalanseer is. (2)
 - 8.8.2 $n_{Na} = 3 \times n_{A\ell} = 3 \times (7,56) = 22,68 \text{ mol } \checkmark$ (d.f.o. molverhouding van 8.8.1)
 - $m_{Na} = nM = (22,68)(23) \checkmark = 521,64 g$

Ken punte toe vir die volgende vaardighede:

Toepassing van molverhouding ✓ Vermenigvuldig mol van Na met 23 ✓ Antwoord✓

(3) **[22]**

(2)

9.1 9.1.1 3-bromo-2,4-dimetielheksaan

3-bromo ✓ -2,4-dimetiel ✓ heks ✓ aan ✓

(-1 vir punktuasie foute)

(-1 vir inkorrekte volgorde van substituente)

(4)

9.1.2 CH₃CH₂CH(CH₃)CHBrCH(CH₃)CH₃ ✓✓

$$\begin{array}{c} \operatorname{Br} \operatorname{CH}_3 \\ \mid \quad \mid \quad \\ \operatorname{CH}_3 - \operatorname{CH-CH-CH-CH}_3 \\ \mid \quad \quad \\ \operatorname{CH}_2 \\ \mid \quad \quad \\ \operatorname{CH}_3 \end{array}$$

(2)

(1)

9.2 9.2.1 Alkene ✓

H ✓(7 koolstof reguit ketting) ✓(dubbelbindings op 1 en 3) 9.2.2

Hidroksiel√ (groep) 9.3 9.3.1

(1)

(2)

9.3.2 Molekules met dieselfde molekulêre formule ✓ verskillende posisies van (dieselfde) funksionele groep ✓ OF (dieselfde) vertakking(s) OF substituent (groep)

(2)

9.3.3 Enige van die volgende:

Ken punte toe vir die volgende:

5 (requit) koolstofketting ✓ hidroksielgroep op koolstof 1 of 3 ✓

(2)

'n (Swak) aantrekkingskrag ✓ tussen molekules of tussen atome 9.4 9.4.1 van edelgasse. ✓

(2)

 Verbinding B het London kragte (slegs) ✓ 9.4.2

Verbinding C het waterstofbindings ✓

- Waterstofbindings is sterker as London kragte (OF verbinding C het sterker intermolekulêre kragte) ✓
- Dit is moeiliker vir die deeltjies in verbinding C om verby mekaar te vloei/beweeg OF meer weerstand/teëstand tot vloei✓
- Veroorsaak dat verbinding C 'n hoër viskositeit het

(4)

 $C_7H_{12} \checkmark + 10O_2 \checkmark \rightarrow 7CO_2 + 6H_2O \checkmark \checkmark$ (balansering) 9.5

Ken punte toe vir die volgende:

Formule C₇H₁₂ korrek ✓

O₂ in reaktanse ✓

CO₂ en H₂O produkte√

Balansering ✓

(4)

[24]

10.1	'n Verbinding/molekuul wat slegs ✓ koostof en waterstof (atome) ✓ bevat.		
10.2	Pent√aan√		
10.3	10.3.1 Substitusie ✓ (halogenering OF chlorering)	(1)	
	10.3.2 Addisie ✓ (hidrasie)	(1)	
	10.3.3 Kondensasie ✓ (esterifikasie)	(1)	
10.4	Hidrohalogenering of hidrochlorinering ✓	(1)	
10.5	Pent-1-een Pentan ✓ 1 ✓ Ol ✓ Aanvaar 1-pentanol	(2)	
10.6	Onversadig ✓	(1)	
10.7	Pentan-1-ol Pentan ✓ 1 ✓ ol ✓ Aanvaar 1-pentanol	(3)	
10.8	H O H H H H H H H H H H H H H H H H H H	(2)	
10.9	2.	(2)	
10.9	Z •	(1) [17]	

Totaal: 200 punte